

1969.VI.7. 17.55 N. /6/

Olvasójegy Tv

244

- Köszöntöm kedves nézőinket, azokat, akiknek már van Olvasójegyük és azokat is, akik csak ezután váltják még ki Olvasójegyüket, vagyis olvasókat, könyvbarátokat egyaránt. Mai találkozásunknak különös időszerűséget ad a holnap befejeződő ünnepi könyvhét, de nem erről akarunk ma beszélgetni. Mai beszélgetésünk témája a munkások és a könyv. Emlékeztetőül engedjék meg, hogy idézzek Szabó Ervinnek 1907-ben írott egyik cikkéből. Olvasni akarnak olyanok is, akik azelőtt nemigen zavarták a könyvtárak csendjét. Az ipari munkás, aki gazdasági és politika érvényesüléséért folytatott harcának gerjesztő elemeit és értelmi igazolását keresi, a technika és természettudomány, de főként a társadalom és szociálpolitika új eredményeiben. 1907 óta óriási változások mentek végbe a világban, hazánkban is. Kulturális területen ezt így is megfogalmazták már, hogy olvasó nép lettünk. A legújabb szociográfiai felmérések azonban figyelmeztetnek arra, hogy még a felére sem jutottunk elannak az ut-
nak, amelynek célja az lenne, hogy minden munkás számára szükségleti cikk legyen a könyv. Mándi Péter a GANZ-MÁVAG-ban végzett adatgyűjtése során többek között arra a megállapításra jutott, hogy száz megkérdezett munkás közül 60 olvas, de nem tekinthető rendszeres olvasónak, 40-en pedig egyáltalán nem olvasnak. Hát erről a témáról lesz ma szó, ha olvasnak miért, ha olvasnak mit, ha nem olvasnak, miért nem olvasnak a munkások. Kedves vendégeink is vannak a stúdióban, engedjék meg hogy bemutassam őket. Mellettem Révész Ferenc, a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár igazgatója, Gönczi Imre, a SZOT kulturális, agitációs és propaganda osztályának munkatársa, Mándi Péter a Magyar Kör

kiadók és Könyvterjesztők Egyesülése piackutató csoportjának vezetője és Pallós János, a Szakszervezetek Budapesti Tanácsának munkatársa. Köszönöm szépen, hogy eljöttek és azt javaslom, hogy mielőtt beszélgetni kezdenénk erről az izgalmas témáról, nézzük meg közösen riportfilmünket, amelyet üzemben, könyvtárban készítettünk azzal a céllal, hogy érdeklődjünk olvasnak-e és mit olvasnak a munkások.

- Kezdjük a kíváncsiszkodást itt a Ganz Villamossági Művek trafotekercselő részlegében természetesen a nőnnél. Meg tesszik engedni, egy pillanatra zavarnám csak.

- Igen.

- Olvas-e és szívesen olvas-e, ha nem, akkor miért nem? Ha igen, miért igen?

- Szeretek olvasni azért, mert a munka, illetve az olvasás kapcsol és mondjuk pihentet is.

- Mi olvasott legutóbb?

- Legutoljára olvastam Passuth-tól a Sirvirágot, sokat olvastam Hemingway-t, Jókait.

- Valamikor olvastam, de nekem két kisgyerekem van és azok mellett dolgozni és háztartást vezetni és még olvasni is sajnos nincs idő.

- Tehát nem olvas?

- Nem sokat. A munkám annyira leköt, hogy időm olvasni. De ha nyugdíjba megyek, akkor igyekszem kipótolni. Most csak ujságot olvasok, Rádió-Ujságot nézek.

- Mit olvasott utoljára?

- Most jelenleg olvasom a Maria Antoniette-t Stefan Zweigtől.

- Igen. Mikor olvas általában?

- - Általában hátha akad időm otthon, ha van rá időm, ha nem akkor villamosban szoktam olvasni.
- Tagja valamilyen könyvtárnak?
- Szabó Ervin Könyvtárnak Kispesten.
- Milyen időközönként szokott könyvtárba járni?
- Leginkább akkor, amikor délelőtti műszakban vagyok, délután kettőkor szabadulok a munkából, akkor szoktam bemenni.
- Pihenteti az olvasás?
- Pihentes nagyon, szeretek olvasni és ez a szórakozásom, főképpen ez.
- Ha van időm nagyon szívesen olvasok, mert először is kikapcsolja az ember idegrendszerét a könyv, másodsor két gyermekem, van, arra kell ügyelnem, hogy ők is megszeressék a könyvet és tanuljanak belőle sokat.
- Hát kérem sok időm nincs olvasni megmondom őszintén, mert nagyon sokszor 12 órát dolgozom,
- tehát nem rendszeres olvasó.
- Sajnos nem tudok rendszeresen olvasni annak dacára, hogy szeretek olvasni.
- Ha olvas, akkor mit olvas?
- Ponyvaregényt, Rejtő könyveket, ami tudom hogy érdekeli.
- Mást nem?
- Hát igen néha. Nem mindig, mert drágák is, meg a fizetésem is,
- miért mennyi a fizetése?
- 1500 forint. Hát mondjuk abból nem lehet könyvet is élni is, családom is van.
- Szóval nem olvas?
- Hát őszintén mondom nemigen.
-

- Legutóbb mondjuk a Bóvarynék kaptam feleségemtől névnapomra ugye Miklós vagyok ugye és azt a könyvet kezdtem el olvasni hát most körülbelül ugy a felinél tartok ugy, hogy ezt szeret még kiolvasni. Hát könyvet ugye vásárolunk, elég szépen van most már könyvünk, de mondjuk így a jelen pillanatban a teke engemet jobban leköt ilyen formában és így mondjuk az edzések, a versenyek, a nyári időszakban a könyv mondjuk nem nagyon érdekkel.

- Olvas-e, ha olvas, mit?

- Hát olvasok, de nem gyakran, mert egyrészt fáj a szemem, más részt nincs időm sokat olvasni.

- Hát akkor szemüveget kell csináltatni, nem?

- Hát nem tudom, nem szeretem a szemüveget. A Rejtő könyveket olvasom, legutóbb a Magányt olvastam, nagyon tetszett. A Vörös pillomot olvattam és moziba járok olvasás helyett inkább.

- A könyv-vásárlással kapcsolatban sajnós az a nézetünk, nézetem, hogy ezek a könyvek, a műszaki könyvek főleg és azok a könyvek, amiket könyvtárban szeretnék elhelyezni saját részemre, és sorozatban jelennek meg, azok elsősorban drágák a fizetéshez mérten, szóval a kereseti lehetőségeinkhez mérten. A másik pedig az, hogy némi panasszal is élhet az ember a Könyvterjeszt felé, mert sorozatok megindulnak egy bizonyos kötésben és pár kötet után leállnak vele és egy újabb sorozatot kezdenek, újabb méretekből, újabb fazonban és az ember nem tud összehozni egy könyvtárat.

- A tekerceslő műhelyből a Ganz Villamosági Művek új irodaépületébe mentünk, ahol a harmadik emeleten, - sajnós lift nincs - találtuk a könyvtárat szép modern új otthonában. A Ganz Villamosági Művek könyvtárat 15 évvel ezelőtt óta vezeti Vadnai

Dezsőné. Ugy tudom 5-6 ezer ember dolgozik itt a gyárban és körülbelül 1500-1600 tagja van a könyvtárnak. Ön, mint a gyár könyvtárosa elégedett-e ezzel a számaránnyal?

- Hát én részemről nem vagyok elégedett, de ennek vannak komoly okai tudniillik a gyárból elég sok dolgozó kilép.

- Tehát nagy a fluktuáció?

- Nagy a fluktuáció, például éppen tavaly számoltam meg júniusban 400 könyvtári olvasó lépett ki, tehát ezt a 400 embert minden évben természetesen újra kell szervezni úgy, hogy tulajdonképpen ez nem 1500 ember, mivel minden januárban kezdjük újból.

- Gondolom bőséges tapasztalata van arról, hogy mit olvas a munkás, miért olvas a munkás és miért nem olvas a munkás.

- Hogy miért olvasnak az emberek? Hát az érdeklődő embereket természetesen érdekli a kultúra, érdekli a könyv, érdekli minden, ami szép, ami új és azt hiszem itt lehetne arra választ adni, hogy miért kevesen olvasnak, hogy bizony nekünk nagy konkurrencia a televízió, nagy konkurrencia a sok film, de egyben jó propaganda is, ezt is meg kell mondjam. Mert ha filmen vagy tévében bemutatnak egy jó filmet, ami mondjuk megvan nálunk könyvben, utána rögtön jönnek keresik, előjegyzik, kérik.

1969.VI.7. 17.55 N.

Olvasójegy Tv

- Amikor ide érkeztünk a Vág-utcai könyvtárba, még kamerák és mikrofon nélkül, megkérdeztem a könyvtárost Csév Attilánét, hogy hogy érzik magukat, mi újság a Vág-utcai könyvtárban? Röviden és tömören azt válaszolta nekem, hogy panaszkodnivalónk az bőven van. Hát én azt kérdelem tőle, hogy mi fáj könyvtárosnak és könyv-

tár látogatónak itt a Vág-utcai könyvtárban elsősorban.

- Köves apadló, rossz a világítása. 1949 óta állandó napirendi ponton van kezületi tanácsban, hogy a könyvtárat egy jobb, egy központibb helyre kell elköltöztetni. Ezért aztán a könyvtárral nem is törődtek olyan sokat és olyan nagymértékben, mint ahogy azt a beindult nagy könyvtár-fejlesztés megkövetelte volna. A könyvtárat el akarták innen, erről a helyről költöztetni, de megfelelő hely hiányában még a mai napig is itt van a könyvtár.

- Hát a könyvtár jó helyen van, a munkásokhoz közel.

- A munkásokhoz közel van és mégis az elhelyezése, az olvasóterem,

- kicsi az olvasóterem nincsen.

- Kicsi a hely, mégis oda jutottunk, hogy ez a könyvtár, amelyik munkáskerületben, munkás körzetben van, jóformán nagyon-nagyon kevés munkásolvasóval rendelkezik.

- Hány olvasójuk van jelenleg?

- Jelenleg 1200 olvasónk van, ebből 15 százalék csak a munkás.

- Az Ön véleménye szerint mi az oka ennek az elszomorító arány számnak?

- Ennek az elszomorító arányszámnak az okai a könyvtár rossz elhelyezése, a nehéz megközelítés és ami a legfontosabb, nem tudjuk a könyvállományt olyan mértékben fejleszteni, ahogyan azt az olvasói igények elvárnák. A könyvállomány fejlesztésére fordítandó összeg évek óta egyre csökken, a könyvek árai pedig emelkednek. Ezért az olvasók új könyvekhez nagyon nehezen, sokszor több hónapokig tartó várakozás után jutnak csak.

- Pedig az emberek az új könyveket keresik és gondolom a könyv-

táros szívesen venné, hogy így az e ti órákban sok-sok ember
ülne itt könyv fölé hajolva, olvasólámpa mellett olvagatva.
Vannak azért törzsvendégeik?

- Vannak azért törzsvendégeink, olvasótermünk igaz nincsen, de
a kölcsönzőben elhelyezett asztaloknál minden este és minden
délután sok régi olvasónk forgatja a könyveket.

- Kedves Margit néni, csak néhány percre zavarom meg.

- Tessék.

- Szemüveg nélkül már nem megy?

- Hát nem nagyon.

- Most tette le, azért bátorkodom megzavarni, megkérdezni, mit
olvas éppen?

- Hát most egy Szerb Antal könyvet, aA varázsló elveszti a va-
rázspálcáját.

- Olvasott már Szerb Antaltól más könyvet is?

- Igen. A királynő nyakéke.

- Hány éve jár ide Margit néni?

- Hát én már nagyon régi olvasó vagyok, én még gyerekkoromban
kezdtém ide járni. És az már elég régen volt.

- Azért nem árulja el, hogy hány éve?

- Hát nő vagyok.

- Drága Margit néni, hozott vissza most könyvet, vitt is magával
könyvet?

- Igen, hoztam vissza a Lénárt Sándortól a Római történetek.

- Elvezte a könyvet?

- Igen. Nagyon szeretem ezt az író.

- És mit visz magával ma este?

- Hát ezt a Szerb Antal könyvet.

- Érdekelni fogja?

- Igen, szeretem.
- Mi a foglalkozása?
- Szállítómunkás vagyok.
- Aztán mióta olvas rendszeresen, mert azt hiszem itt egy rendszeres olvasóval állok szemben.
- Igen. A felszabadulás után összekerültem egy íróval, aki Turgonya András volt és ő vezetett be engem az olvasásba. En addig nem ismertem a könyveket. Ő ajánlt nekem könyveket és így barátkoztam meg a könyvekkel és majd amikor idekerültem, akkor beiratkoztam ide a könyvtárba, a látogatók közé és azóta látogatom a könyvtárat, rendszeresen és viszek könyveket.

1969.VI.7. 17.55 N.

Olvasójegy Tv

- A Vág utcából az Erzsébet királyné ut 117-ben lévő Szabó Ervin Könyvtárba látogattunk, a könyvtáros, Farkas Jánosné fogadott. Nem statisztikai adatot kérnék Öntől, csupán azért érdeklődöm milyen százalékarányban, milyen a megoszlása a könyvtár látogatóinak?
- Hát a várakozásunkon fölül, nagy örömmel vehetjük számításba, hogy beiratkozott olvasóinknak a száma két és félezer olvasó 1968 év végén és ez sokkal több, mint amire számíthattunk a könyvtár rendkívül kis alapterülete miatt is. A beiratkozott olvasók nak 30 százaléka a munkás és az iparitanuló olvasók, ami nagyon szép szám és hát nagyon komoly feladatok elé is állít bennünket.
- Önök ezzel meg vannak elégedve?
- Meg vagyunk elégedve, mert mondhatni, hogy egyik legmagasabb arányszám a városban. Talajdonképpen a legnagyobb problémánk az,

hogy nagyon kicsi a könyvtár alapterülete.

- Azon kívül olvasótermük sincs.

- Azon kívül sajnos, ami ma egy hallatlanul fontos igényt kelle-
ne kielégíteni, a helyben tanulást, a helyben olvasást, mit nem
tudjuk ezt hát produkálni és amint már említettem a közelünk-
ben fölépült, fölemelkedő rengeteg új lakost eredményező, nagyobb
igényt eredményező lakótelepen, csak egy szobányi fiók könyvtárat
tudtunk tavaly nyitni.

- Hát bizony ez kicsi azrt. Szép, nagyon kellemes, nagyon hangu-
latos, úgy látom gazdag is a könyvtár, de azért picinyke.

- Igen. Hát igyekeztünk az állományt úgy összeválogatni, hogy
valóban a sokrétű érdeklődést kielégítsük, de sem a kézikönyv-
tár nagysága, sem az állománynak a nagysága hát azért természet-
esen nagyon sokáig nem fejleszthető ilyen körülmények között.

- Simon József vagyok.

- Szabad a foglalkozását?

- Esztergályos vagyok.

- Gyakran jár ide a könyvtárba?

- Igen, most már körülbelül négy éve járok ide a könyvtárba.

- Itt dolgozik a közelben?

- Itt dolgozom a Fűtőberendezések Gyárában, a Telepes utcaiban.

- Mi hozza magát ide a könyvtárba így esténként?

- Hát szeretek olvasni, mondhatom azt, hogy hobbyim is az olvasás,
szeretek mondjuk,

- mit olvas?

- Szépirodalmi könyveket szoktam általában olvasni. A verseket
nagyon szeretem.

-/A riporter kérdése nem érthető/

- Mondjuk nem nagyon érdeklődnek így a könyvek iránt, kérdezem

ezt olvastad? Igen, inkább ilyen piff-puff regényeket, én ezeket kevésbé ismerem.

- Nem nevetik ki magát, amikor azt mondja, hogy maga mást olvas, hát azt mondja, minek neked az a marhaság?

- A köművest minden érdekli, ami csak van. Hát én nagyon szeretem a szépirodalmi könyveket, általában a történelmi regényeket, aztán a vidám könyveket is nagyon szeretem, meg aztán a komoly könyvekhez is húzok.

- Hát Ön az építőiparban dölgozik?

- Igen.

- Mi a tapasztalata az építőipari munkások körében a könyvolvasásról?

- Hát az építőipari munkások körében elég gyatra, hogy úgy mondjam a könyvolvasás.

- Kevesen olvasnak.

- Azok általában azzal foglalkoznak, hogy munka után elmennek a kocsmába, megbeszélik a sporthireket, aztán hazafalé, hogyha utaznak a vonaton, akkor inkább ultiznak, ahelyett, hogy olvasnának úgy, hogy borzasztó kevés, aki nagyon szeret olvasni, az én munkatársaim körében is. Hát én szeretek olvasni, mert kéthetenként cserélem a könyveket, hát itt azért nagyon kevés időm van, mert néha esténként is elmegyek egy kicsit dolgozni és utána szoktam olvasni, van úgy, hogy éjjél is olvasok.

- Vásárol is könyvet?

- Hát könyvem nagyon kevés van, mert tulajdonképpen a bátyám nagy könyvvásárló és hozzá szoktam járni azelőtt, mikor még nem voltam ennek a könyvtárnak tagja, olvasni. De viszont voltam a Szabó Ervin Könyvtár 4-es fiókjának is tagja. Hát az elég

nagy könyvtár és ott is két évig voltam, itt meg most vagyok második éve.

- Elégedett a könyvtárak könyvállományával?

- A könyvek között én mindig megtaláltam azt, amit akartam, mert soha nem mentem el üres kézzel innen.

- Hát kedves nézőink, eddig tart a riportfilm és vendégeinktől most elsősorban aziránt érdeklődünk, hogy reálisnak érzik-e azt a képet, amelyet itt felvázoltunk, Révész elvtársnak mi a véleménye?

- Feltétlenül reálisnak tartom, annak ellenére, hogy csak néhány könyvtárban tett a riportter látogatást és néhány emberrel beszélt. Hozzátenném azt, hogy Csévné kollégám megjegyzésével egyetértek a Vág utcai könyvtár állapotát illetően, de közlöm azt is, hogy jövő év végén a legkorszerűbb Szabó Ervin Könyvtár épül ott a környéken, 600 négyzetméteres és a Vág utcai könyvtár ide fog átköltözni.

- Gönczi elvtárs?

- A megtekintett mint cseppben a tenger, úgy érzem, hogy tükrözi a munkásság olvasási kulturájának helyzetét. Hozzáteszem mindjárt, hogy természetesen néhány megszólaltatott riportalany nyilatkozata egészében nem lenne soha hű tükörképe a valóságos helyzetnek, erre a tudományos szociológiai vizsgálatok a hivatottak. De ad egy metszetet, ad figyelemreméltó jelzéseket és mindenképpen reálisnak tartom azt, hogy a kétségtelenül meglévő olvasási eredmények mellett, nem hallgatja el azt sem, hogy a munkásság olvasási térképén vannak még jelentős fehér foltok, van még sok nem olvasó ember és az is igaz, hogy az olvasói igényesség, olvasói színvonal, sok tekintetben hagy kívánnivalót

- Engedjük a többieket is szóhoz jutni.

- Én is azon a véleményen vagyok,

- csak a filmről beszélünk.

- Csak a filmről, csak a filmről egyelőre. Azt a három típust elénk hozza a film a maga tulajdonképpen nem szociológiai szeke-
zeivel is, a rendszeres olvasót, aki már közel áll a könyvhöz,
azt aki hébe-hóba olvas és azt aki nem olvas. És ha nagyon egy-
szerűsítünk, azt mondhatnám, hogy ezek a munkások körében
olyan körülbelül egyharmad-egyharmad arányban találhatók, persze
vidéken más, mint Budapest nagyüzem, kisüzem, építőipar és más
ipar, de éppen azért, mert ezt tükrözte reális a film.

- Az elmúlt hetekben értékeltük a szakszervezeti könyvtárhálózat
68-as tevékenységét. Megállapítható, hogy az állományban lévő
dolgozók 25 százaléka rendszeres olvasó. Ennél jobb tapasztala-
tok is vannak az egyes iparágakban, ahol a 29-30 százalékot is
eléri az olvasók aránya.

- A rendszeresen olvasók aránya.

- A rendszeresen olvasók aránya és a szakszervezeti hálózatban
az olvasók 65-70 százaléka munkás. A filmhez kapcsolódva egy
megjegyzést szeretnék tenni az építőmunkásokkal kapcsolatban.
A mi tapasztalataink szerint a munkásszállások élő építőmunká-
sok rendszeresebben olvasnak, többet mint ahogyan a riportalany
említette. Ugy látjuk, hogy 35-40 százalék a rendszeres olvasó.

- Gönczi elvtárs említette a fehér foltokat. Én azt hiszem, ab-
ban valamennyien egyetértünk nemcsak az elhangzott riportfilm
alapján, hanem egyáltalán a téma felvetése alapján is; óriási
az a mennyiség, óriási az a terület, amelyről itten érdemlegesen
lehetne beszélgetni. Most beszélgetésünk témáját a következőkben

egész egyszerűen arra irányítsuk, hogy mi a teendő, mit lehet ne tenni az Önök véleménye szerint annak érdekében, hogy minél ritkábbak, minél kisebbek legyenek ezek az úgynevezett fehér foltok, vagyis hogy minél több munkás nyuljon könyvhöz, hogy olvassanak az emberek. Kérem tippeket is várunk Önöktől. Nagy tapasztalattal rendelkező kulturális munkatársakról van itt most szó, akik jelen vannak ezen a beszélgetésen.

- Hát én úgy vélem, hogy itt most ömlik belőlünk a mondanivaló, ha idő volna és a tipp is. Hát az egyik alapvető követelménya korszerű könyvtáraknak a letesítése. Olvasóteremmel, jól felszerelt állománnyal, kézikönyvvel, mert ez vonzza az olvasót és a munkásolvasót is. Talán ennek illusztrálására csak egy példát. A Szabó Ervin Könyvtár 38-as könyvtára, a Bőszörményi uton korszerűtlen körülmények között dolgozott, az utca másik oldalán kapott egy lényegesen nagyobb helyiséget és egy év alatt az olvasói számát 3 ezerről több mint 5 ezerre növelte, beleértve a munkás olvasók számát is, pedig ez a rész nem tipikusan munkáskerület.

- Engedd meg, hogy közbevágok, van nálunk is hasonló tapasztalat. Az Északi Járműjavító Vállalatnál a bejáratnál, a főkapunál kialakítottak egy kölcsönzőhelyet és a kölcsönzőhely megindulása után mintegy 30 százalékkal nőtt az olvasók száma.

- Segíthetne esetleg az is, hogyha még szorosabb, még gyümölcsözőbb lehetne az együttműködés a Szabó Ervin Könyvtárak és a szakszervezeti könyvtárak között.

- Feltehetően. Például, hogyha egy kis szakszervezeti könyvtár amelynek az állománya nem megfelelő, a Szabó Ervin Könyvtárba irányítaná az igényesebb olvasóját, vagy fordítva is előfordul-

hat főleg szakmai könyvek területén, amit mi nem tudunk kielégíteni, nagyon erőteljesen felhívánk az olvasó figyelmét, hogy vegye igénybe a szakszervezeti könyvtárt valamelyiket, ahol nagyon gazdag választék van.

- Tehát kérem több könyvtár, modernebb könyvtárra lenne szükség azt hiszem a könyvtárosok száma is növekedhetne, bár itt az önálló beszélgetés során kiderült, hogy a jelenlegi könyvtáros állomány s ivonalát tekintve megfelelő, a hivatástudattal csin baj, csak azt hiszem túl vannak terhelve.

- Hát igen. A Szabó Ervin Könyvtárban egy könyvtáros kezén a négy, négy és félórás könyvkölcsönzési idő alatt 250-300 könyv megkeresztül, itt arról beszélni, hogy tervszerű, rendszeres felvilágosító munka, könyvajánlás is szerepeljen, erre már nem jut az időből.

- Se az energiából.

- Azt hiszem azonban, ha itt tippelnél tartunk, akkor könnyen azt a látszatot keltjük, ha tippet, tippre halmozunk, hogy nagyon rosszul állunk, ez lehet az egyik következtetés, amit a kedves hallgatóink levonhatnak, a másik pedig, hogyha néhány ilyen intézkedést teszünk, akkor megoldjuk a problémát. Először is azt hiszem nem állunk nagyon rosszul. Most magyarországi olvasásra és a magyarországi munkások olvasására gondolok, bármilyen nemzetközi összehasonlítást kibírnak ezek az adatok, amiről az előbb számszerűen is próbáltunk röviden,

- hallhatnánk esetleg konkrétan néhány adatot.

- Konkrétan is az a helyzet, hogy példának okáért, nyugati vizsgálatok, NSZK-ban, Franciaországban legalább ilyen arányban mutattak nem olvasókat és nem olvasó munkásokat.

- Sőt Olaszországban még nagyobb ez az arány.
- És egyébként közismert az is, hogy a parasztság még sokkal rosszabbul olvas, természetesen Magyarországon is és a nyugati országokban is. Ez csak egy összehasonlítás, de akár Csehszlovákiával vagy más országgal való összehasonlításnál is hasonló eredményeket látunk. Tehát mi most nem valami nagyon rossz, nemzetközileg nagyon rossz helyzetből indulunk ki, hanem egy olyan helyzetből, amivel sehol a világon nincsenek megelégedve. És Magyarországon sem. És hadd említssem itt most egész röviden azt a területet, amivel a film nem foglalkozott, - amit nem rovatok föl, mert egy film nem foglalkozhat mindennel - a vásárlást. A házikönyvtárakat. A vizsgálatok, amik ezen a téren folytak, azt bizonyítják, hogy a könyvek többsége éppen a vásárláson keresztül jut az emberekhez, akár úgy, hogy maguk vásárolják vagy kölcsönzik barátaiktól. Egyébként semmi ellentét nincs könyvtár és vásárlás között, mert megint csak az ugynevezett száraz adatokra hivatkozok, amelyek teljes világossággal mutatják azt, hogy aki többet vásárol és különösen a munkásokra érvényes ez, az többet is kölcsönös a könyvtárban. És hadd említssek itt meg egy olyan feladatot, amit a mellettem ülő két szakszervezeti munkatárs bizonyára jobban ismer, az üzemekben ott vannak az ugynevezett bizományosok vagy könyvterjesztők, akik ott közvetlen eladják a munkásoknak a könyvet és nagyon népszerűek a munkások körében. Szinte azt mondhatnám több könyvet vásárolnak így a munkások, mint a boltokban. Igaz ez?
- tal
- A Művelt Nép Könyvterjesztő Vállalat az elmúlt héten értékelte a 68-as számokat. 1968-ban 56 millió forintért vásároltak a dolgozók az üzemekben könyveket. Hát ez körülbelül 50 forint dolgozónként és ha úgy jól meggondoljuk három kötet dol-

gozónként, én úgy értékelem, hogy nagyon hasznos és jó dolog és ha a vásárlás strukturáját is nézzük, nagyon kedvező, hogy a vásárlók mintegy 40 százaléka művészi, a másik 35-40 százaléka műszaki értelmiségi és a többi százalék egyéb kategóriába tartozik.

- Mindjárt hozzátenném, hogy éppen az üzemi könyvterjesztés nagy jelentőségének felismerése miatt komoly intézkedések történtek, az üzemi könyvterjesztés munkájának megjavítására. Megemlíteném, hogy tavaly szeptemberben a SZOT kulturális osztálya közösen a Kiadói Főigazgatósággal nagyon konkrét és tartalmas irányelveket jelentetett meg üzemi könyvterjesztők számára és nagymértékben növelte ezen belül a szakszervezeti szervek felelősségét, tevékenységét a vásárlás fejlesztésében. Ugy érezzük, hogy a Művelt Nép legutolsó eredményeiben benne van már ez a fokozott szakszervezeti támogatás is.

- Kedves vendégeink, szó volt a riportfiumben a Televízió és a Rádió szerepéről. Kérem Önöket, hogy ez hogyan segítheti a könyvolvasás nagyobb elterjedését?

- Nekem az a meggyőződésem, hogy mind a Televízió, mind a Rádió lényegében toborozza az olvasókat, mert egy-egy előadás után ezres nagyságrendben jelentkezik az az igény, hogy az elhangzott előadásról többet szeretne hallani. Szóval pozitíve értékelem. Lenne itt is egy általános könyvtárosi igény, óhaj. Hogyha például a Televízió az érdekesebb előadásai után egy-két könyvet ajánlana, amely a témával kapcsolatos,

- Tévé játékra, vagy

- Tévé-játék vagy akár csak egy utleírásra, egy politikai témára, a témák tömegére, melyben ha valaki erről többet óhaj

tudni, ime itt van ez a könyv, az a könyv, olvassa el.

- És valóban tapasztalataik vannak erről, hogy az emberek ilyen formában könyvhöz nyúlnak.

- Feltétlen, feltétlenül.

- Tulajdonképpen itt volna következő feladat; kicsit arról volt szó, hogy mit tennénk, hogy többen olvassanak, igényesebben válogassanak és hozzáértően olvassanak. Hát azt hiszem az volna a feladat, hogy kicsit elébe menni az olvasóknak. És jobb irodalom propagandát végezni annak érdekében, hogy az emberek tudják mit érdemes elolvasni és mit miért érdemes elolvasni.

- Ha már az irodalom-propaganda könyvtáron kívüli formáinál tartunk, megemlíteném azt, hogy nagyon nagy szerepe lehetne a sajtónak is, a sajtó könyvkritikáinak az érdeklődés felkeltésével. Egyrészt a könyvtárosi tapasztalat igazolja azt, hogy nagyobb irodalmi polémikák esetén, egy-egy könyv körül vámadt vita esetén, megnövekedik az érdeklődés, jönnek az olvasók a könyvtárakba, de ugyanakkor másik oldalról éppen munkás olvasók nagyon gyakran kijelentik azt, hogy a kritikák jelentős része nem elég közérthető, nem eléggé a munkásolvasók igényéhez szabott és nem eléggé propagatív, nem eléggé élményszerű. Van valami igazság abban a gyakran elhangzó észrevételeiben, hogy kicsit a szakmán belüli embereknek szól.

- Sőt ehhez még hozzá tenném azt is, hogy kulturpolitikailag nagyon fontos könyvekről nagyon kevés, vagy egyáltalán nem jelenik meg ismertetés, bírálat, kritika, ami nem jó-

- Persze másfajta kritika kell a nagyon gyakorlott olvasónak, annak, aki csak néha veszi kezébe a könyvet, hát nem is beszélve arról, aki csak a sajtót olvassa és nem olvas könyvet. De

De mindegyiknek megvan a maga módja, hogy közelebb hozza a könyvhöz. Az biztos, hogy a hivatásos kritika az nem is tűzheti ki maga elé mindig azt a feladatot, hogy például az olvasás iránt egyáltalában nem érdeklődőt bevezesse egy-egy konkrét könyv esetében a tudnivalóba. És nem is olvassák el. De a kritikát nem olvassa el az, aki nem olvas könyvet. Talán ezt kell számítani.

- Meg tetszik engedni, de azt hiszem itten azt hiszem egy szakszervezeti kultur-funkcionárius szájából hangzott el és azt hiszem nem alaptalanul és úgy tudom, hogy a szakszervezetek központi lapja a NÉPSZAVA ezen a területen valamit tervez.

- Valóban így van, a SZOT elnöksége foglalkozik azzal a gondolattal, tervet készít arra, hogy a NÉPSZAVA-nak irodalmi mellékletét terjedelmében is jelentősen növelje.

- Ez a lényeges, szóval ezzel lehet közelebb vinni, nem már a kritikával kezdődik legalsó fokon mondjuk a közelebb vitél, hanem olyan kis rövidebb étvágygerjesztő, hogy úgy mondjam, írásokkal, amiktől kedvet kap, hogy ezt könyv formában is kézbe vegye.

- És nemcsak írásokról van szó. Korábban itt elhangzott, hogy a Tv az egyes műsoraikhoz adjon irodalmi jegyzéket, hát jó lenne más is. Jó lenne, ha a Televízió ilyesfajta közönségszolgálatot is kialakítaná és rendszeresen tájékoztatná a nézőit, hogy mi történik a könyvkiadásban, a színházakban, a filmművészet területén, a hangversenytermekben és rendszeresen felhívna a figyelmet azokra az értékekre és nem a propaganda igényével.

- /többen egyszerre beszélnek, nem érthető/

- Ez tulajdonképpen nagyon nemes népművelési feladata volna a Televíziónak.

- Hát ne menjünk bele abba, hogy hál van itt a különbség a reklám és a népművelés propagálása között a határvonal, mert az kicsit messze vezetne. Ellenben Mándi elvtárstól még aziránt irdeklődnék, hogy készülnek-e újabb szociográfiai felmérések, minő gölgozik például Ön jelenleg?

- Hát ez nem biztos, hogy olyan nagyon fogja érdekelni a hallgatóságot, most például a szakkönyvek olvasásával foglalkozunk ami egy speciális kérdés. Van annak egy olyan vonatkozása, ami talán ebbe a műsorba is jól bele illik, mert a munkások olvasásáról így gyűjtöttünk bizonyos adatokat és ezek nem a legkedvezőbbek. A munkások többsége nem olvas rendszeresen szakmai könyvet, sőt még azt mondhatnám hébe-hóba sem. Csak egy kisebbség az, amelyik olvas. Az üzemi műszaki könyvtárak, nem azok a könyvtárak, amelyekről most beszéltünk, ezek közművelődési könyvtárak voltak, az üzemi műszaki könyvtárakban nagyon kevés munkás olvasót találni. Itt nagy problémák vannak. De azt hiszem ennek a részleteibe nem tudunk most bele menni, inkább egy kérdést szeretnék megemlíteni, ami szintén a vizsgálatókból, amit a vizsgálatokból szűrtünk le és ami egy bizonyos optimizmusra ad okot, de egyáltalában nem teszi feleslegessé az itt elhangzó és még elhangzó tippeket természetesen. Az, hogy a munkáosztály iskolázottsági színvonala évről-évre nő, például a GANZ-MÁVAG-ban, amit említett beszélgetésünk elején, azt tapasztaltuk, hogy az idős munkások túlnyomó része nem végzett még 8 általánosnak megfelelő osztályt, nem is végezhetett, hiszen nem volt még kötelező a 8 osztályos tanítás abban az időben. A fiataloknak pedig épp fordítva, a túlnyomó többsége már elvégezte legalább a 8 általánost és megjelennek közöttük a középiskolát végzettek is.

És ez gyökeresen átalakítja egy-két évtized alatt a munkássz-tály összetételét. És ez lesz az az alapvető dolog, amire építhet minden további kulturmunka.

- A SZOTban is készül valami hasonló munka.

- Valóban a SZOT megbízásából és támogatásával a Könyvtártudomá-nyai és Módszertani Központ⁷ fejezett be éppen most egy nagya-rányu, országos vizsgálódást munkásolvasók körében és nem ki-vánnék elébevágni az értékelésnek, de azt máris jelezhetem, hogy reméljük azt, hogy nemcsak egyszerűen diagnózis lesz ez, hanem terpáia is a megoldások keresésére alkalmas helyzetkép.

- A tannivalókat illetően még egy gondolatot szeretnék felvet-ni. A nevelő, művelő tevékenységünk során úgy érzem, hogy az irodalomtörténeti megközelítés mellett nagyobb figyelmet kelle-ne fordítanunk az irodalomesztétikai szemléletre, megközelítés-re. Tehát hogy az olvasók, az emberek hát jobban értsék azt, amit olvasnak. Tehát jobban táruljon fel a mű belső világa, és ismerkedjenek meg a műalkotások belső törvényszerűségével.

Ugy gondolom, hogy erre számos lehetőségünk van a népművelés területén. Hát maga az ismeretterjesztés, előbb már szó volt a Televízió, Rádió, lapokról, tehát a tömegpublikációs eszközök-ről, de maga az ismeretterjesztés, az olvasó ankétok, az irodal-mi körök és a szocialista brigádok. Nagyon kedvező, hogy számos könyvtár szocialista szerződést köt az egyes szocialista bírá-godkkal és a mindennapos kapcsolat során nem csak könyvvel lát-ja el őket, hanem ahhoz is segítséget nyújt, hogy mit kell ol-vasni és hogyan kell olvasni.

- Én azt hiszem, hogy járható ut lenne az is, - elvileg leszö-gezte - hogy már a gyermekkorban kell olvasóvá nevelni az egye.

det. A Szovjetunióban és Svédországban tantervi feladat az általános iskolában a könyvtárak látogatása, könyvismertetés és így tovább. Gondolom, hogy talán idehaza is kellene ezzel a problémával foglalkozni, mert ez valahol, egésza kezdet kezdetén indítja el a fiatalt, az embert a könyveknek a birodalmában, a könyveknek a rengetegében. Talán itt is érdemes lenne valami változást produkálni.

- Ehhez tartozik az a kérdés, hogy a könyvtár önmagában nem elégséges arra, hogy komoly változást eredményezzen az olvasási kultúra helyzetén, a társ partnerek szoros együttműködésére van szükség,

- Össztársadalmi probléma,

- így van. Össztársadalmi probléma. Külön megemlíteném az irodalomoktatásnak a gondjait ezzel kapcsolatban és csak vázlat-szerűen mondom, hogy örömmel olvastam az Élet és Irodalomban, hogy Szegeden nagyon tartalmas tanácskozási gyűlést összehívottak a Tanítóképző tanárai, ahol éppen ezekről a gondokról beszélgettek.

- Mándi elvtárs említette az imént az össztársadalmi segítséget.

- Igen, igen. Szóval végeredményben tényleg lehet egészen szélesen is kiterjeszteni a figyelemünket. Azt hiszem ha arról beszélünk, hogy anyagmozgató gépeket beállítanak az üzemekbe, ennek is lenne hatása arra, hogy az emberek mennyit olvasnak. És ha arra gondolunk, hogy a háztartásokat egyszer jobban gépesítenénk, az üzletekben gyorsabban jutnának áruhoz a háziasszonyok, akik a munka után hazamennek és itt panaszkodnak nekünk ugye, hogy nincs idejük és higgyük is el, valóban nagyon

kevés idejük van, akkor ez mind sok szabad időt szabadítana föl, eminek egy részét, - nem az egészét, mert lehet, hogy egy részét a televízióra fordítanák, nagyon helyesen, más részét másra - de egy részét az olvasás számára is fölszabadítanák.

- Hát kéremszépen adásidőnk lassan végére jár, ha valaki jegyzőkönyvet vezetett volna, de valahol talán lesz majd ennek nyoma, azt hiszem rengeteg tipp ölet, javaslat hangzott itt el. Köszönöm szépen, hogy kifejtették gondolataikat a téma kapcsán és azt hiszem abban valamennyien egyetértünk, hogy akad még bőven cennivaló, annak érdekében, hogy minél vitkábbak, minél apróbbak legyenek ezek a fehér foltok vagyis munkára fel, hogy minél több munkás jusson könyvhöz, minél több munkás olvasson! Köszönöm szépen a megjelenésüket, a viszontlátásra.

- Olvasójegy című riportműsorunkat látták. A műsort Fikár László vezette.